

News č. 2/2012

Trestní odpovědnost právnických osob

Krátce před koncem roku 2011 byl ve sbírce zákonů vyhlášen zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (dále jen „zákon o trestní odpovědnosti právnických osob“). Dlouho diskutovanou průlomovou úpravu, vetovanou ještě v listopadu 2011 prezidentem, Česká republika zavedla jako jedna z posledních členských zemí Evropské unie. Zákon by neměl uniknout pozornosti právnických osob už jen proto, že mezi sankce patří pokuty ve výši milionů či zrušení právnické osoby.

Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob nemá být považován za samostatnou trestněprávní úpravu, ale spíše za doplněk stávajícího zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákoník“). Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob se tak na trestní zákoník hojně odkazuje, a pokud to povaha ustanovení dovolí, užije se trestního zákoníku jako podpůrného právního předpisu.

V případě trestního řízení se bude podpůrně užívat ustanovení zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní řád“). Nově se pod spojením „trestní řízení“ používaným v jiných právních předpisech bude rozumět i řízení vedené proti právnické osobě podle zákona o trestní odpovědnosti právnických osob.

Trestné činy

Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob se použije při posuzování

- trestných činů spáchaných jakýmikoliv právnickými osobami na území České republiky,
- trestných činů spáchaných jakýmikoliv právnickými osobami v zahraničí, pokud porušení chráněného zájmu mělo nastat na území České republiky,
- trestných činů spáchané v cizině právnickými osobami se sídlem v České republice,
- některých vybraných trestných činů (trestné činy proti měně a platebním prostředkům a trestný čin teroristického útoku) spáchaných jakýmikoliv právnickými osobami v České republice či v cizině.

Z trestní odpovědnosti právnických osob jsou vyloučeny Česká republika a územní samosprávné celky při výkonu veřejné moci.

V zákoně o trestní odpovědnosti právnických osob je dále uveden taxativní výčet trestných činů, za něž mohou být právnické osoby stíhány. Každý trestný čin ve výčtu je opatřen odkazem na odpovídající ustanovení trestního zákoníku. Ve výčtu nejsou uvedeny trestné činy proti životu a zdraví, trestné činy proti branné povinnosti a trestné činy vojenských, za jejichž spáchání nemohou být právnické osoby trestně stíhány.

Přičitatelnost trestní odpovědnosti

Při stíhání právnické osoby nebude nutno prokazovat úmysl či nedbalost. Zákon pracuje s novým institutem „přičitatelnosti“ trestných činů. Hlavní přínos zákona je tak spatřován v možnosti označit za viníka spáchaného trestného činu právnickou osobu v případech, i kdy není možno určit konkrétní fyzickou osobu, která trestný čin spáchala, a kdy současně plynul této právnické osobě ze spáchaného trestného činu prospěch.

Právnická osoba může být stíhána za spáchání trestných činů, které spáchala některá z osob vyjmenovaných v zákoně o trestní odpovědnosti právnických osob a které jí lze přičítat. Bez dalšího je možno přičítat právnické osobě spáchání trestného činu

- jednáním orgánů právnické osoby,
- členem statutárního orgánu,
- osobu vykonávající řídicí nebo kontrolní činnost, nebo
- osobu vykonávající rozhodující vliv na řízení právnické osoby.

Spáchání trestného činu zaměstnancem nebo osobou v obdobném postavení je možno právnické osobě přičítat pouze tehdy, pokud

- jednal na pokyn výše uvedených orgánů či osob, nebo
- výše uvedené orgány či osoby neprovedly dostatečnou kontrolu nad činností zaměstnanců nebo jiných podřízených osob nebo nečinily dostatečná opatření k zamezení nebo odvrácení následků spáchaného trestného činu.

Trestní odpovědnosti právnické osoby nebrání, nepodaří-li se zjistit, která konkrétní fyzická osoba trestný čin spáchala. Právnická osoba může být stíhána za spáchání trestného činu i tehdy, pokud k přičitatelnému jednání došlo před jejím vznikem, právní úkon je neplatný nebo neúčinný nebo pokud jednáající fyzická osoba není za takový trestný čin trestně odpovědná.

Trestní odpovědnost právnické osoby přechází na všechny její právní nástupce. Pokud je právních nástupců více, bude soud přihlížet k tomu, v jakém rozsahu na každého z nich přešly výhody ze spáchaného trestného činu, případně i k tomu, v jakém rozsahu kterýkoli z nich pokračuje v činnosti, v souvislosti s níž byl trestný čin spáchán.

Tresty

Jak již bylo zmíněno v úvodu článku, trestní postih právnických osob může mít téměř likvidační charakter. Smyslem zavedení vysokých sankcí však má být zejména psychologický efekt. Zákonodárce při tvorbě zákona předpokládal, že se právnické osoby budou chtít vyhnout nejen hrozícím sankcím, ale i samotnému soudnímu řízení, případně zápisu trestu do rejstříku trestů, který bude veřejně přístupný. Odsouzení právnické osoby v trestním řízení by mohlo být využito i při případném řízení o náhradu škody jako jeden z důležitých důkazních prostředků.

Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob umožňuje uložit právnických osobám za spáchání trestných činů následující tresty:

- zrušení právnické osoby,
- propadnutí majetku,
- peněžitý trest (denní sazba 1.000 – 2.000.000 Kč),
- propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty,
- zákaz činnosti (1 – 20 let),
- zákaz plnění veřejných zakázek, účasti v koncesním řízení nebo ve veřejné soutěži (1 – 20 let),
- zákaz přijímání dotací a subvencí (1 – 20 let),
- uveřejnění rozsudku.

Soud může uložit právnickým osobám i ochranné opatření – zabrání věci nebo jiné majetkové hodnoty. Jednotlivé druhy tresty a ochranných opatření může soud (až na výjimky) kombinovat.